

Mendöl Zsuzsa

Fejős Miklós képzőművész kiállítása

Pécs, Csoport Horda Galéria (Horvát színház) 2006. jan.12- febr. 15.

Somody Péter festőművész tanítványaként a PTE Művészeti Karán végeztek „Diploma után” című kiállításán (Pécsi Kisgaléria, 2004) találkoztam először Fejős Miklós képeivel. Megragadtak borongós színvilágú, nagy méretű festményei, amelyeknek kis változtatásokkal alakított, szinte monokróm felületén apró tárgyi utalások (pl.: felirattöredék) segítették a kép tartalmi/érzelmi megközelítését: az idő és víz roncsolta régi hajótestek rozsdálló öregedésében megnyilvánuló szépség átélését.

A szekszárdi születésű (1979), fiatal művész pécsi Művészeti Intézmények neveltje: a Művészeti Szakközépiskola alkalmazott grafikai szakát elvégezve a Tudományegyetem Művészeti karán rajz és vizuális nevelés szakon diplomázott. Még művészi stúdiiumai idején rendezte első önálló kiállítását a főként a fiatal korosztály által látogatott pécsi Dante Kávézóban 2002-ben. Ez az év azért is jelentős pályáján, mert ekkor járt Erasmus ösztöndíjjal Angliában, amely a művészi tapasztalatszerzésen túl a nemzetközi kapcsolatteremtéshez és kitekintéshez szükséges nyelvgyakorlásra is lehetőséget adott. Már tanulmányai alatt megkezdte az „újságírást” is, amivel mára művészeti tárlatok és események szakavatott kommentátora és értelmezője lett. A Balkon, Echo közölte már írásait. Elméleti felkészültsége, tájékozottsága mellett alkotóként nagyobb empátiával közeledik kortársai munkájához, amikről szemléletes, élvezetes stílusban tudósít. Közvetíteni tudása, rendszerező képessége jól hasznosul tanári munkájában is.

A művészetcsinálás mibenléte, a lehetséges közlésformák kutatásának kérdései foglalkoztatják elméleti és alkotó tevékenységében is. Ennek eredménye legutóbbi kiállításának a korábbi képeitől merőben eltérő formavilága.

Személyes tematikájú műegyüttese hangulatához szerencsés helyszínválasztás volt a Horvát színház tetőtéri galériája, „kuckó-szerű” otthonosságával, ahol sajátos emlékművé összegződik a festő gyerekkori világát és testvéreit idéző textilek-képek sora. A kiállított képek egységét és összekapcsolódását a festmény-alap, mint textília kitüntetett szerepével biztosítja. Festői érzékenysége ezúttal is megnyilvánul a gazdag ornamentális festményhordozók kiválasztásában. A 19. századvégen gyártott szövött asztalterítők és ágytakarók dúsan, kissé plasztikusan mintázott, azonos méretre szabott darabjait alkalmazta festővászonnak vallomásos képsorozatához. E változatos mintakincű textília-együttes

mint gyűjtemény is figyelemre méltó! Ezeket a mintákat „talált tárgyként” festményébe emeli: kevés festői beavatkozással, – figurák, tárgyak bele illetve ráfestésével értelmezi át, használja a mintákat, a látványt, vagy rendeli tapétaszerű háttérszerepbe azt. A képkivágással megbontja a textilminta szimmetriáját: a tömött rózsagirland kifut a képből, a minták geometrikus foltjai alkotja a rendet megbontják a lazúrosan ráfestett tárgyak: mint a nagy kuglóf és a felületről csaknem leguruló pettyes, kék labda. Máshol erős rálátásban ábrázolt, óriásivá nagyított porcelán nippek szinte kinőnek a minta dús vegetációjából: áramvonalasan mintázott zöld eozin madárfigura telepszik az ornemens-virágra, illetve bravúros színváltással egy vadkacsa színes tollzatába vált át a minta: amit a festői képzelet varázsolt elő a gyári tömegtermék stilizált növényi dzsungeléből. Egy, ma már giccsesnek tartott kelléktár átértelmezése történik itt. A pop-kultúrában sokszor túlhangsúlyozott agresszív irritáló giccs-szerep helyett a festői beavatkozás révén e kellékek szín- és adott formaelemekké válnak, amelyek már-már a szürrealitásba fordulnak.

E terítők e tájékon még eléggé ismertek: iparos otthonok, falusi lakások tartozékai voltak – a nagyanyák, dédanyák környezetében konzerválódott darabok. A ráfestett tárgyi utalások e milieu hangulatát is előhívják. A terítők körül zajló családi életet: a finom sütemény ízét. A meghitt fényű olvasólámpa felett a kuglófsütő csodavirága tátog. A síkmintából téri, plasztikus váltások bomlanak ki. A családi asztal és az ágy mintás terítőjén játszó gyermekre a labda, a kis versenyautó ráfestett képe utal, ami óriásivá növe elfedi e múltat idéző környezetet: a két világ, kor kontrasztja sűrűsödik a látványba. A gyermeki fantázia csoda-abszurdításai, a nosztalgikus ízléskultúra, a tárgyakhoz kapcsolódó érzelmek, emlékek ironikus ambivalenciája teszi érdekessé e képeket.

A főfalon e környezettel definiált figurák is megjelennek, dolgozó embereként: a Testvérek I-III. című képeken, ahol a késztermék, a festőalap tapétaszerűen van jelen a kompozícióban. A motoros fűrészt lehajló fiú (fotorealista szárazsággal megfestett) alakját (Tamás) virágos mezőként övezik, s keretbe foglalják a szőtt felület indás virágai, a flamand barokk Madonna-képek virágcsendélet keretelésének maivá profanizált/silányult utódként. (De felidézhetik a középkori szentképek dombormintás, egyszínű, elvont hátterét is.)

Nem a hagyományos értelemben vett portrék a testvérekről festett képek: még a nézővel szemben ülő fiúnál is a kompozíció és a megemelt nézőpont az acrcól a tevékenységre, a nagy kék dézsában gyúrt vörös masszára irányítja a figyelmet, ahol a mélybordó színen átütő mintázat elegáns háttérét üti a figura és tevékenységének hétköznapisága (trivialitása). Mint az említett tárgyaknál, a figurák körül sincs tér, árnyék, (a lámpa fénykör nélküli) elszigetelt, azonos értékű létezők e festői értelmezésben. Nincs mozgás, érzelem, pátosz e sajátságos, „tárgyilagos” emlékképeknél. A figurák nem néznek ki a képből, a nézővel nem keresnek kapcsolatot, személyiségük rejtve marad, jelenlétük létezésük egy kimerevített pillanata. A háttér, a stilizált „természet” késztermék, a figura is nagyjából az, hiszen fotóval rögzített kép adaptációja. Festészetté és művészetté inkább az alkotói kiemeléssel, összefüggések kialakításával, az átírás gesztusával emeli. Valami tudatosan vállalt szűkszavúság és szemérmesség működik itt. A klasszikus festészeti műfajok a portré, csendélet elveszíti reprezentációs jellegét, más vizuális-gondolati élményekkel szolgál. A „Testvérek” képsor, a kísérő többi képpel együtt meditáció a személyesség, a festészeti kifejezésforma lehetőségeiről a digitális és média-képek korában.

A harmadik fivér, ironikus önarckép az együttesben. Tulajdonképpen egy, a festőt jelképező drapériacsendélet ez. A nézőnek háttal álló, sapkás férfi háromnegyed alakját felidéző ruha látható a képen a falra (?) akasztott kendő társaságában. Csak a burok jelenik meg abszurd, tromp l'oil-valósággal a mintás textilen (a festő elhagyja e terepet!). A drapériázott és a festett ruha kézzelfogható, vulgáris „realitása” és a valóságos anyagok különbözősége a látszat és valóság, érzékelés mibenlétéről való képi meditáció. A környezethez kapcsolódás furcsa antagonizmusának kifejezője. A mintás felület itt tapétaként értelmeződik, beszűkítve, intimmé téve, kiküszöbölve a teret. A francia modern festők, Bonnard és Matisse dús vegetációjú mintás képsikjainak elkorcsosult leszármazottai, de a kollázs-technikára is posztmodern rimelő, mégis groteszk és ironikus válaszok Fejős Miklósnak e vásznai.

A szemközti falra függesztett három egykori gabonás zsákot durván szőtt anyaguk öregedése, „sorsot hordozó” felülete, fakturális szépsége kapcsolja a „terítőképek” képek sorához. A falut és a földműves ösöket idézi: teherbíró, erős anyagát érdemes volt foltozással megjavítani. Egykori tulajdonosa, Máté Ádám neve sablonnal felfestve olvasható rajta, míg a másikon két leveles ág közé foglalt név alá az évszám: az első világháború kitörésének éve is rákerült. A zsákok tulajdonosa volt az, aki e készterméket először „kisajátította” szignálta. Az egykori parasztgazda gesztusa (a tulajdonosi billogok, feliratok) appropriation első fokán s Fejős Miklóse a második, amikor kiállításába emeli e zsákokat, értékörző gesztussal egyéni mitológiájának

elemévé teszi egy korszak emberének a tárgyakhoz fűződő viszonya tanújeleit. Furcsa, „behelyettesítő portrék” ezek.

A kortárs művészet tendenciáiról, folyamatairól való gondolkodását reprezentálja karakteres, egyedi hanggal Fejős Miklós e kiállítása. A közelmúlt századfordulóján előtérbe került újra az ornamentika-kutatás, a festészetben a figurativitás, a kész tárgyak, anyagok applikációja, a minimális festői beavatkozással történő közlés, stb. aktualitásaihoz is kapcsolódik képkötői módszere, de több szállal kötődik a művészeti tradíciókhoz is. Közlésmódja, a vizuális effektusok meglepetései keltette szépség és tartalmi sűrűség avatja kiállítását élménnyé. Fejős Miklós tájékozott, művelt képzőművész. Kiállított anyagát szemlélve külön örömmel tölt el az a tudat, hogy a tollat is jól forgató művészember vállalja az ifjabb generáció vizuális kultúrájának fejlesztését is: szakmai ismereteinek, művészetszeretetének továbbadását a pécsi Művészeti Szakközépiskola tanáraként.

Fejős Miklós: Micó, 2005